

Med fokus på unga

Till kulturutskottet

Kulturutskottet beslutade den 10 april 2014 att ge utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2013/14:191 Med fokus på unga i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde samt över motioner som väckts med anledning av propositionen.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde och över motionerna 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 5, 9 och 14–17 och 2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 3.

Utbildningsutskottet anser att kulturutskottet bör tillstyrka propositionen i de berörda delarna och avstyrka de nämnda motionsyrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, MP och V).

Utskottets överväganden

Kommunalt ansvar för ungdomar som inte går i gymnasieskolan

Propositionen

Regeringen föreslår bl.a. att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förtydligas på så sätt att hemkommunen löpande under året ska hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som har fullgjort sin skolplikt, men som inte fyllt 20 år, är sysselsatta. Inom ramen för ansvaret har hemkommunen uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning.

Regeringen framhåller att det är av central vikt att de ungdomar som berörs av det kommunala aktivitetsansvaret får motivationshöjande insatser och relevant stöd som syftar till att de kan få behörighet till ett nationellt program eller om de har behörighet, fullgöra en utbildning på ett nationellt program. Enligt regeringen uttrycker bestämmelsernas nuvarande utformning detta på ett tillräckligt tydligt sätt.

Regeringen framhåller vidare att det när det gäller insatser för dessa ungdomar ofta finns ett behov av samverkan och samordning både inom kommunens förvaltningar och mellan kommunen, landstinget och de statliga myndigheterna.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr19 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 3 framhåller motionärerna att det är bra att regeringen föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks. Motionärerna anför vidare att målgruppen för insatserna i många fall har en komplex och sammansatt problembild och kan behöva insatser från olika aktörer.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet håller med motionärerna om att målgruppen för kommunernas insatser kan ha en komplex problembild. Det finns ofta ett behov av samverkan och samordning både inom kommunens förvaltningar och mellan kommunen, landstinget och de statliga myndigheterna. Utbildningsutskottet vill också framhålla att kommunen inom ramen för det föreslagna förtydligandet av det kommunala ansvaret har till uppgift att

erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga åtgärder. Utbildningsutskottet ser mycket positivt på regeringens förslag och anser inte att det finns behov av någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionsyrkandet.

Därmed föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3.

Studie- och yrkesvägledning

Propositionen

Regeringen konstaterar i propositionen att elever som inte har en fullföljd gymnasieutbildning har stora svårigheter att komma in på arbetsmarknaden och därmed färre möjligheter att göra andra typer av aktiva livsval. Studie- och yrkesvägledningen har därför en särskilt viktig roll när det gäller elever som är i riskzonen för att avbryta sin utbildning. Av dessa skäl anser regeringen att det finns anledning att överväga att i förordning framhålla vikten av att stödja ungdomar i övergången mellan grundskola och gymnasieskola samt senare i gymnasieskolan genom ett förtydligt uppdrag för studie- och yrkesvägledningen (prop. 2013/14:191 s. 151).

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 5 framhåller motionärerna att unga måste få en bra bild av utbildningsvägar och jobbmöjligheter för att kunna fatta välgrundade beslut. Mot den bakgrunden föreslår motionärerna att studie- och yrkesvägledningen såväl i gymnasieskolan som på högskolor och universitet byggs ut.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis framhålla att studie- och yrkesvägledning har en viktig roll när det gäller elever som riskerar att avbryta sin utbildning. Utbildningsutskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen överväger att förtydliga uppdraget för studie- och yrkesvägledningen.

Utbildningsutskottet vill i sammanhanget också peka på en rad insatser som har genomförts och genomförs för att stärka studie- och yrkesvägledningen. Regeringen avsatte 10 miljoner kronor 2013 för fortbildning av studie- och yrkesvägledare. För samma ändamål har regeringen beräknat att avsätta 11 miljoner kronor 2014, 10 miljoner 2015 och 5 miljoner kronor 2016 (se prop. 2012/13:1 utg.omr. 16). I regleringsbrevet för budgetåret 2013 fick Skolverket i uppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom vägledningen. Fortbildningen ska gälla studie- och yrkesvägledare inom grundskolan men kan också omfatta t.ex. gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Därutöver fick Skolverket i uppdrag att efter samråd med

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Hjälpmedelsinstitutet ta fram en utbildningsinsats för studie- och yrkesvägledare i gymnasieskolan för att minska etableringssvårigheter som unga med funktionshinder möter på arbetsmarknaden.

I Skolverkets redovisning av uppdragen – som lämnades i mars 2014 (dnr 2013:00121 61-2013:20) – anges att myndigheten bl.a. har erbjudit utbildningskurser tillsammans med lärosäten som ger studie- och yrkesvägledarutbildning samt anordnat konferenser om kvalitetsutveckling av studie- och yrkesvägledning och för att öka övergången till arbetslivet för elever med funktionsnedsättning. I redovisningen anges också att Skolverket och Arbetsförmedlingen har tagit fram ett utbildningskoncept för lärare och studie- och yrkesvägledare i grundskolan, i syfte att stärka arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i alla ämnen under hela skolgången. Ett femtontal intresseanmälningar om att få testa konceptet har lämnats från regionförbund, kommuner och enskilda skolor. Start för insatsen är hösten 2014 och den förväntas löpa fram till slutet av 2016. I övrigt kommer insatserna att fortsätta under 2014.

I ljuset av de insatser som pågår och det faktum att regeringen överväger att förtydliga uppdraget till studie- och yrkesvägledningen finner utbildningsutskottet att det inte finns skäl för någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet. Därmed anser utbildningsutskottet att kulturutskottet bör avstyrka motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 5.

Lex Sarah i skolan

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om en s.k. lex Sarah i skolan.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9 understryks att det alltid ska råda nolltolerans mot mobbning och kränkningar i skolan. Därför begär motionärerna ett tillkännagivande om införande av en anmälningsskyldighet av ”lex Sarah”-modell i skolan. Det innebär att all personal ska vara skyldig att rapportera missförhållanden, t.ex. kränkningar och trakasserier, och att en skola som under lång tid inte kommer till rätta med sådana problem måste anmäla sig själv till en högre instans.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis framhålla att arbetet för att förhindra mobbning och kränkningar i skolan är mycket viktigt.

Åtgärder mot kränkande behandling regleras i 6 kap. skollagen (2010:800). Där framgår att skolan har en skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter i skollagen ska huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för den kränkning som detta innebär, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet (6 kap. 12 §). Om kränkningen är ringa utgår inget skadestånd.

Inom bl.a. socialtjänsten finns den s.k. lex Sarah, som innebär en skyldighet att anmäla missförhållanden. En utredning tillsattes 2010 om att införa en motsvarighet till lex Sarah för skolväsendet, förskolan och skolbarnsomsorgen. I april 2011 överlämnades betänkandet Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa (SOU 2011:33). I betänkandet föreslås att den som fullgör uppgifter i en utbildning inom skolväsendet och i särskilda utbildningsformer ska vara skyldig att rapportera missförhållanden till sin förskolechef eller rektor. Förskolechefen eller rektorn föreslås få ansvar för att utreda och avhjälpa missförhållandet. Utredaren föreslår att allvarliga missförhållanden ska anmälas till Skolinspektionen eller till den kommun som har tillsyn över utbildningen eller verksamheten.

Riksdagen gjorde den 10 april 2013 ett tillkännagivande till regeringen om att en lex Sarah skulle införas i skolan genom att bifalla en reservation (res. 20 under punkt 20) i utbildningsutskottets betänkande om gymnasieskolan (bet. 2012/13:UbU6, rskr. 2012/13:186). I reservationen anfördes att man vill se ett konkret förslag på lagstiftning när det gäller en lex Sarah för skolan. I juni 2013 gav Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) en särskild utredare i uppdrag (U 2012:E) att biträda Regeringskansliet med att utreda vilka konsekvenser en rapporterings- och anmälningskyldighet av missförhållanden inom skolväsendet och vissa andra verksamheter, som föreslogs i betänkandet Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa (SOU 2011:33), skulle få för lärarnas administrativa arbete. Utredaren skulle lägga fram vilka förändringar i utredningens förslag som krävs för att lärares administrativa arbete inte ska öka mer än nödvändigt. Uppdraget redovisades den 21 november 2013 och ärendet bereds, enligt uppgift från Utbildningsdepartementet, vidare inom Regeringskansliet.

Sammanfattningsvis kan utbildningsutskottet konstatera att frågan om en lex Sarah ska införas för skolan är under beredning i Regeringskansliet. Utbildningsutskottet anser inte att detta arbete bör föregripas och föreslår därför att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 9.

Obligatorisk gymnasieskola

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om att förlänga skolplikten.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om en obligatorisk gymnasieskola upp till 18 års ålder. Motionärerna menar att det mot bakgrund av samhällets utveckling både är naturligt och nödvändigt att successivt höja kraven på kunskap. Motionärerna framhåller också att förändringarna på arbetsmarknaden och kraven på att förvärvsarbetande ska kunna byta arbetsplats, yrke eller bransch gör att unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från gymnasieskolan har det svårt i dag och kommer att få det än svårare i framtiden. Därför anser motionärerna att samma skolplikt som i dag gäller för grundskolan på sikt också ska gälla för gymnasieskolan upp till 18 års ålder.

Utskottets ställningstagande

När det gäller förslaget om att förlänga skolplikten bedömer utbildningsutskottet att frågan har sin utgångspunkt i att motionärerna efterlyser insatser för att unga utan gymnasieutbildning ska klara sig på arbetsmarknaden. Utbildningsutskottet har också vid tidigare behandling av liknande motionsyrkanden gjort samma bedömning (bet. 2013/14:UbU1 s. 42). Utbildningsutskottet kan konstatera att regeringen i propositionen Med fokus på unga (prop. 2013/14:191) föreslår insatser som bl.a. syftar till att förbättra insatser för unga utan gymnasieutbildning. Mot den bakgrunden anser utbildningsutskottet att kulturutskottet bör avstyrka motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 14.

Utbildningskontrakt

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om utbildningskontrakt.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 föreslås att ett ungdomskontrakt ska införas för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier. Kontraktet inne-

bär att den arbetslösa snarast anvisas en individuellt anpassad plan, där studier kan kombineras med praktik eller arbete, som leder fram till gymnasieexamen.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill framhålla att det i budgetpropositionen för 2014 görs flera satsningar inom vuxenutbildningen (prop. 2013/14:1, bet. 2013/14: UbU1, rskr. 2013/14:104). Särskilt vill utbildningsutskottet lyfta fram att den tillfälliga satsning som gör det möjligt för vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som avbrutit sin grundskole- eller gymnasieutbildning att återuppta sina studier fortgår under 2014. Denna satsning motsvarar ca 1 500 årsplatser 2014. Därmed anser utbildningsutskottet att kulturutskottet bör avstyrka motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 15.

Insatser för att förhindra studieavhopp

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om åtgärder för att förhindra studieavhopp.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om förebyggande insatser för att förhindra studieavhopp i gymnasieskolan. Motionärerna framhåller att det krävs nationella mål och en strategi som utvecklats mellan staten och skolhuvudmännen för att fler elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Vidare betonas bl.a. att det ska ställas tydliga krav på skolorna att arbeta för att alla elever ska fullfölja sin utbildning, att alla elever behöver få stöd och resurser efter behov och att kommunerna ska fördela resurser mellan skolor alltefter elevernas behov.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis betona att det är mycket viktigt att minska avhoppet i gymnasieskolan.

Av budgetpropositionen för 2014 framgår att knappt 69 procent av de elever som började i gymnasieskolan hösten 2009 hade fått slutförklarad våren 2012, dvs. efter tre år. Andelen elever som fått slutförklarad inom tre års studier i gymnasieskolan har varit i stort sett oförändrad under de senaste nio åren (dvs. fram till 2012). Programbyten, liksom avbrott och studieuppehåll, är vanliga orsaker till förlängd studietid för många elever i gymnasieskolan. Av eleverna i årskurs 1 läsåret 2011/12 återfanns 3,3 pro-

cent, ca 3 660 elever, inte i gymnasieskolan efterföljande läsår. Dessa hade därmed gjort studieuppehåll eller avbrutit sina studier (prop. 2013/14: 1 utg.omr. 16 s. 118–120).

I maj 2009 enades EU-ländernas utbildningsministrar om en fortsättning av utbildningssamarbetet och ett ramverk med strategiska mål för detta arbete fram till 2020 (Utbildning 2020). Därmed fastställdes fem riktmärken som fram till 2020 ska vara vägledande för uppföljningen av arbetet (ytterligare två riktmärken har därefter tillkommit). Ett av riktmärkena är att andelen 18–24-åringar som inte har en fullföljd gymnasieutbildning och som inte studerar ska vara mindre än 10 procent. Andelen svenska 18–24-åringar utan fullföljd gymnasieutbildning och som inte befann sig i utbildning uppgick 2012 till 7,5 procent, vilket är under EU:s riktmärke liksom Sveriges nationella mål om mindre än 10 procent. Denna andel är dock nästan 1 procentenhet högre än 2011. Genomsnittet inom EU som helhet har successivt förbättrats något, men andelen europeiska 18–24-åringar utan fullföljd gymnasieutbildning och som inte befann sig i utbildning uppgick trots det till preliminärt 12,8 procent 2012 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 46–47).

Förslagen i propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan (prop. 2008/09:199), som ligger till grund för den reformerade gymnasieskolan, bedömdes av regeringen leda till färre avhopp och programbyten och till att fler elever därmed kommer att klara av sina gymnasiestudier på tre år. Regeringen framhöll vidare i propositionen att det är flera delar som sammantaget bedöms leda till en ökad genomströmning. Här hänvisades till skärpta behörighetskrav för gymnasieskolans högskoleförberedande program (en skärpning av behörighetskraven för de yrkesförberedande programmen har sedermera också beslutats av riksdagen, se bet. 2009/10:UbU21 s. 143 f.). Vidare gjordes bedömningen att den dåvarande begränsningen att eleven bara skulle få reducera kurser omfattande 250 poäng borde tas bort. Dessutom föreslogs att en individuell anpassning av ett nationellt program skulle vara möjlig. Detta, i kombination med att skolornas huvudmän på ett bättre sätt fullgör de skyldigheter som de redan i dag har att aktivt arbeta med särskilt stöd i gymnasieskolan, skulle enligt den bedömning regeringen gjorde sammantaget komma att leda till färre studieavbrott och programbyten. En utvecklad samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet skulle ske bl.a. genom inrättandet av nationella programråd för yrkesprogrammen och genom tydligare krav på arbetsplatsförlagt lärande. Detta kommer enligt den bedömning regeringen gjorde i propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan att leda till att ungdomarna får bättre information om vad utbildningen innehåller och vart den leder, vilket kan leda till färre avhopp och till att eleverna blir mer motiverade. Regeringen ansåg vidare att en väl fungerande studie- och yrkesvägledning kan bidra till en förbättrad genomströmning i gymnasieskolan genom förtydligade bestämmelser om tillgång till

studie- och yrkesvägledning (s. 147–148). Utskottet ställde sig bakom de förslag och bedömningar som regeringen gjorde i propositionen (bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8).

I slutbetänkandet Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan (SOU 2013:74) föreslås bl.a. att unga ska få bättre stöd och samordnade insatser från såväl kommunerna som Arbetsförmedlingen. Flera av utredningens förslag återfinns i propositionen.

Utbildningsutskottet kan konstatera att en av utgångspunkterna för gymnasiereformen var att minska avhoppet från gymnasieskolan. Flera av de förslag som lades fram i samband med reformen, t.ex. skärpta behörighetskrav för de högskoleförberedande programmen, syftade till att minska antalet avhopp och programbyten (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Utbildningsutskottet vill framhålla att de första eleverna i den nya gymnasieskolan påbörjade sina studier hösten 2011 och kommer att avsluta sina studier i gymnasieskolan efter vårterminen 2014. Det är sålunda alltför tidigt att fastställa vilka effekter gymnasiereformen har haft på avhoppet från gymnasieskolan. Utbildningsutskottet vill avslutningsvis framhålla att det avser att noga följa utvecklingen vad gäller avhoppet från gymnasieskolan.

Utbildningsutskottet anser att det är angeläget att minska studieavhoppet i gymnasieskolan men finner, bl.a. mot bakgrund av att det ännu inte går att dra några slutsatser om gymnasiereformens effekter i detta avseende, att det saknas skäl för några åtgärder från riksdagen med anledning av motionen. Utbildningsutskottet föreslår därmed att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 16.

Möjlighet att läsa vid folkhögskola

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om utökad möjlighet att läsa vid folkhögskola.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr16 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 17 föreslås att lagstiftningen ses över för att möjliggöra för unga att söka in på folkhögskola direkt efter grundskolan. Motionärerna anser att det måste finnas flera möjliga vägar till gymnasieexamen och framhåller att det bör finnas möjlighet för unga att efter avslutad grundskola söka de allmänna kurserna på folkhögskola inom ramen för gymnasievalet.

Utskottets ställningstagande

I förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om bl.a. villkor för sådant statsbidrag. Av 6 § framgår att allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, årligen ska utgöra minst 15 procent av verksamheten. Vidare framgår att till en allmän kurs som ger en behörighet motsvarande den som kan fås genom skolväsendet får endast den som fyller 18 år senast under det kalenderår kursen börjar eller som är äldre antas. Trots detta får en folkhögskola till undervisningen anta en yngre elev som går ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Utbildningsutskottet kan således konstatera att folkhögskola är en utbildningsform som i huvudsak riktar sig till personer äldre än 18 år som är i behov av att komplettera sin tidigare utbildning eller specialisera sig mot något särskilt yrkesområde. Dock noterar utbildningsutskottet att flera insatser har genomförts även för yngre deltagare, t.ex. studiemotiverande folkhögskolekurser som bl.a. vänder sig till ungdomar mellan 16 och 25 år.

Regeringen föreslår i propositionen Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172) att ett särskilt mål för folkbildningen ska fastställas och lyda enligt följande: "Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället." Som skäl till förslaget anges bl.a. att i jämförelse med målet för vuxenutbildningen utökar det föreslagna målet för folkbildningspolitiken målgruppen från vuxna till "alla". Folkhögskolor och studieförbund har i dag deltagare under 18 år. Studieförbundens verksamhet har även barn och unga som målgrupp och dessa täcks alltså enligt regeringen inte in i det nuvarande målet för vuxenutbildning. Ett mål för folkbildningspolitiken bör därför enligt regeringen inte bara omfatta vuxna (prop. 2013/14:172 s. 14–20).

Utskottet vill också påminna om att gymnasieskolan nyligen har reformerats. Ett av syftena med reformen var att minska antalet avhopp (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). De första eleverna i den nya gymnasieskolan kommer att avsluta sina studier i gymnasieskolan efter vårterminen 2014.

Mot bakgrund av ovanstående anser utbildningsutskottet att det inte finns skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandet. Därmed föreslår utskottet att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr16 (S) yrkande 17.

Stockholm den 8 maj 2014

På utbildningsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ibrahim Baylan (S), Betty Malmberg (M), Thomas Strand (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Tina Acketoft (FP), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Carina Herrstedt (SD), Rossana Dinamarca (V) och Björn Samuelson (M).

Avvikande meningar

1. Kommunalt ansvar för ungdomar som inte går i gymnasieskolan (MP, V)

Jabar Amin (MP) och Rossana Dinamarca (V) anför:

Det är bra att regeringen nu föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks. I stort sett är det här en formalisering av vad kommunerna gör redan i dag. Det är däremot en stor brist att inga nya pengar hittills har anslagits för detta utökade ansvar. Vi delar också farhågan hos de remissinstanser som saknar tydliga förslag som rör samverkan mellan fler aktörer än kommunen och Arbetsförmedlingen. Målgruppen har i många fall en komplex och sammansatt problembild och kan behöva insatser från olika aktörer. Insatserna ligger i gränslandet mellan utbildnings-, arbetsmarknads- och socialpolitik. Vi delar också Arbetsförmedlingens kritik mot att förslaget kan komma att innebära att fler mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning skrivs in vid Arbetsförmedlingen.

Det är alltså inte rimligt att unga mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning hamnar hos Arbetsförmedlingen, som knappast har resurser att hantera denna målgrupp. Här finns exempelvis ungdomar som är nyanlända till Sverige och därför inte har gymnasieutbildning eller knappt grundskoleutbildning. För dem måste det finnas alternativa vägar till utbildning och arbete, inte minst inom vuxenutbildningssystemet.

Vi vill också att kommunernas ansvar för de unga arbetslösa förstärks. Kommunerna ska erbjuda åtgärder åt arbetslösa unga upp till 25 år och aktivt söka upp dessa.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14: Kr19 (MP) yrkande 3.

2. Studie- och yrkesvägledning och lex Sarah i skolan (S, V)

Ibrahim Baylan (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S) och Rossana Dinamarca (V) anför:

En färsk undersökning visar att svenska ungdomar i jämförelse med unga i andra EU-länder är väldigt dåligt informerade om utbildningsvägar och jobbomöjligheter. De upplever att de saknar information och att de har dålig tillgång till vägledning. Detta är ett stort problem. Det skapar svårigheter för individen och gör matchningen på arbetsmarknaden sämre. För att kunna fatta välgrundade beslut måste unga få en bra bild av utbildningsvägar och jobbomöjligheter.

Vi vill bygga ut studie- och yrkesvägledningen såväl i gymnasieskolan som på högskolor och universitet. Vi vill se en ny karriärservice där studie- och yrkesvägledare, arbetsförmedlare och arbetsmarknadens parter tillsammans bildar ett slags specialiserad arbetsförmedling på varje lärosäte.

I skolan ska det alltid råda nolltolerans mot mobbing och kränkningar. Vi vill investera i mindre klasser för de yngsta barnen. Då får läraren mer tid med varje elev och möjlighet att upptäcka och hantera mobbing.

Vi föreslår att en lagstadgad anmälningskyldighet, liknande den anmälningskyldighet som benämns lex Sarah inom omsorgen och lex Maria inom sjukvården, införs även i skolan. Det innebär att all personal ska vara skyldig att rapportera missförhållanden, t.ex. kränkningar och trakasserier, och att en skola som inte kommer till rätta med sådana problem under lång tid måste anmäla sig själv till en högre instans.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14: Kr16 (S) yrkandena 5 och 9.

3. Obligatorisk gymnasieskola m.m. (S)

Ibrahim Baylan (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Gunilla Svantorp (S) anför:

Den nya arbetsmarknaden ställer nya krav på individerna som samhället har ett ansvar att svara upp emot. I dag krävs en gymnasieexamen för att klara sig på arbetsmarknaden. Ändå ser vi att unga väljer bort yrkesutbildning trots att det kommer att finnas en efterfrågan på gymnasieutbildad arbetskraft. Att successivt höja kraven på kunskap är därför både naturligt och nödvändigt mot bakgrund av samhällets utveckling. Därför ska gymnasieskolan vara obligatorisk. Samma skolplikt som i dag gäller för grundskolan ska på sikt gälla för gymnasieskolan upp till 18 års ålder och alla gymnasieprogram ska förbli minst treåriga och ge eleven behörighet att söka till högskolan om denne så önskar.

Vi vill dock ytterligare förtydliga att det rör sig om ett ansvar att i första hand se till att dessa ungdomar fullföljer sin utbildning. Unga arbetslösa utan gymnasieutbildning har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Vi föreslår därför att ett utbildningskontrakt införs för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier.

Kontraktet innebär att den arbetslöse snarast anvisas en individuellt utformad plan, där studier kan kombineras med praktik eller arbete, som leder fram till gymnasieexamen. När en person under 25 år som saknar gymnasieexamen söker stöd på Arbetsförmedlingen slussas denne direkt in i utbildningskontraktet och en individuell utbildningsplan upprättas. Utbildningen är ett krav för att få ekonomiskt stöd från samhället.

Vi ser att det krävs nationella mål och en strategi som utvecklas mellan stat och skolhuvudmän för att fler elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Det ska ställas tydliga krav på skolorna att de ska arbeta för att alla

eleverna ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Skolan har ett ansvar för att se varje elev. Upplägg av undervisningen behöver ses över och särskilda insatser initieras för att öka motivationen hos eleverna att fullfölja den valda gymnasieutbildningen. Eleverna behöver få stöd och resurser efter behov bl.a. genom stöd av studie- och yrkesvägledare. Varje kommun ska ha både de system som behövs och en skyldighet att fördela resurser mellan skolorna alltefter elevernas behov. Varje elev som inte klarar en kurs ska omedelbart erbjudas stöd för att klara kursen. Skolor bör noga följa elevernas resultat och analysera varför elever avbryter sin utbildning.

Det måste också finnas flera möjliga vägar till gymnasieexamen. En väg som i dag är stängd för de flesta gymnasieelever är att studera på folkhögskola. Det finns 150 folkhögskolor runt om i landet. De flesta drivs av olika folkrörelser, ideella organisationer eller föreningar. Studier inom folkhögskolan kan ge grundskolekompetens, gymnasiekompetens och yrkesutbildning. Till skillnad från andra skolformer är folkhögskolan inte bunden till centralt fastställda läroplaner. Varje folkhögskola bestämmer själv sin profil och verksamhet med hänsyn till skolans ideologiska och kunskapsmässiga inriktning.

Folkbildningen syftar inte bara till att skapa formella möjligheter till vidare studier eller arbete utan också till att stärka delaktighet och engagemang. Enligt uppdrag från riksdagen ska folkhögskolan prioritera verksamheter som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället, liksom verksamheter som gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation och som skapar engagemang att delta i samhällsutvecklingen.

Vi vill att det ska finnas möjlighet för unga att efter avslutad grundskola söka de allmänna kurserna på folkhögskola inom ramen för gymnasievalet. Det innebär att det blir möjligt att söka till folkhögskolan direkt efter grundskolan och därmed läsa hela gymnasieutbildningen på folkhögskola. Vi är beredda att se över lagstiftningen för att göra det möjligt.

Mot bakgrund av ovanstående anser vi att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 14–17.